

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 12Co/271/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6717201925
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 01. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Kvietok
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2020:6717201925.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Kvietka a sudcov Mgr. Martina Štubniaka a Mgr. Janky Benkovičovej, v spore žalobcu Mgr. V. N. M., narodeného XX. XX. XXXX, trvale bytom M. 2, Y., právne zastúpeného N. V. M., advokátkou, so sídlom D. ulica XX, XXX XX Y., proti žalovanej G. republike, za ktorú koná I. vnútra G. republiky, so sídlom C. 2, XXX XX H., o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, o odvolaní žalobcu a žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Zvolen č. k. 9C/5/2017-109 z 12. marca 2018, takto

rozhodol:

- I. Rozsudok okresného súdu vo výroku I. v časti uloženia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 4.607,75 Eur m e n í tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 2.303,77 Eur v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku a vo zvyšku čo do zaplatenia sumy 2.303,98 Eur žalobu z a m i e t a.
- II. Rozsudok okresného súdu vo výroku I. v časti uloženia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 2.700,- Eur v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a vo výrokoch II. a III. p o t v r d z u j e.
- III. Žiadna zo strán n e m á právo na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj „okresný súd“, alebo „súd prvej inštancie“, resp. „prvoinštančný súd“) napadnutým rozsudkom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 4.607,75 Eur z titulu náhrady účelne vynaložených trov obhajoby v trestnom konaní a sumu 2.700,- Eur z titulu nemajetkovej ujmy v peniazoch, v lehote 30 dní od právoplatnosti rozsudku (I. výrok). V prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II. výrok). O náhrade trov konania rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo (III. výrok).
2. Prvoinštančný súd takto rozhodol o žalobe žalobcu, ktorou sa domáhal od žalovanej zaplatenia náhrady škody v sume 4.607,75 Eur z titulu účelne vynaložených trov obhajoby v trestnom konaní a sumy 10.000,- Eur z titulu náhrady nemajetkovej ujmy.
3. Aplikujúc ust. § 4 ods. 1 písm. b) zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) a poukazujúc na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/289/2014 súd prvej inštancie primárne konštatoval nedôvodnosť námietky žalovanej o tom, že mala za ňu konať Generálna prokuratúra SR. V prejednávanej veci bola situácia taká, že prokurátor sťažnosti žalobcu proti obom uzneseniam o vznesení obvinenia zamietol, ani v jednej veci obžalobcu nepodal a preto orgánom oprávneným konať v mene žalovanej Slovenskej republiky bolo Ministerstvo vnútra SR.

4. K meritu veci okresný súd konštatoval, že nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. účinného od 01. 07. 2004 a aj podľa predtým platného zákona č. 58/1969 Zb., pričom judikatúra dovodila, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania, resp. k oslobodeniu spod obžaloby, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti vychádzať z toho, že osoba čin nespáchala a trestné stíhanie voči nej nemalo byť začaté. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa potom posudzuje ako nárok na náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Okresný súd dodal, že rozhodujúcim meradlom opodstatnenosti (zákonnosti) začatia (a vedenia) trestného stíhania je neskorší výsledok trestného konania a tieto závery prijaté v čase platnosti zákona č. 58/1969 Zb. sú použiteľné i po zmene právnej úpravy.

5. Vychádzajúc z uvedeného mal okresný súd dokazovaním za preukázané, že uznesenia Okresného riaditeľstva PZ, odboru kriminálnej polície Zvolen zo dňa 08. 07. 2011 sp. zn. ČVS:ORP-540/OVK-ZV-2009 a sp. zn. ČVS:ORP-435/OVK-ZV-2009, ktorými bolo začaté trestné stíhanie žalobcu za prečin šírenia poplašnej správy a za zločin vydierania sú nezákonnými rozhodnutiami, pretože uznesením Okresnej prokuratúry Zvolen sp. zn. 2Pv/389/09/6611 zo dňa 18. 09. 2013 (právoplatným dňa 08. 10. 2013) bolo trestné stíhanie žalobcu pri oboch skutkoch zastavené. Zodpovednosť štátu za škodu je objektívneho charakteru a preto žalobcovi vznikol nárok na náhradu škody z dôvodu účelne vynaložených trov obhajoby v trestnom konaní v celkovej výške 4.607,75 Eur, ktoré pozostávajú z úhrady znaleckého posudku č. 9/2012 Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity, ktorý si dal žalobca vypracovať a za ktorý zaplatil sumu 1.402,28 Eur. Ďalej škoda pozostáva z nákladov na cesty vo výške 901,49 Eur v súvislosti s uplatňovaním práva žalobcu ako obvineného zúčastňovať sa na úkonoch trestného konania prostredníctvom svojich obhajcov, ktoré žalobca zabezpečoval svojim osobným motorovým vozidlom, a to za cesty na OR PZ vo Zvolene a na OR PZ v Trenčíne (ako sú tieto bližšie špecifikované v bode 54. odôvodnenia napadnutého rozsudku) a napokon mal okresný súd za to, že dôvodným je aj nárok žalobcu na náhradu škody vo výške 2.303,98 Eur z titulu náhrady účelne vynaložených trov obhajoby za presne špecifikované (takisto v bode 54. odôvodnenia napadnutého rozsudku) úkony právnej pomoci vrátane režijných paušálov a príslušnej DPH, ohľadne ktorých úkonov žalovaná rozporovala iba to, že žalobca nepreukázal úhradu týchto trov obhajoby svojej právnej zástupkyňi. Vo vzťahu k výhradám žalovanej o nepreukázaní zaplatenia sumy 901,49 Eur a sumy 2.303,98 Eur okresný súd poukázal na ust. § 143, § 144 a § 145 Občianskeho zákonníka uvádzajúc, že išlo o špecifický prípad, kedy žalobcu v danom trestnom konaní zastupovala ako obhajkyňa právna zástupkyňa, ktorá je súčasne jeho manželkou. V tomto ohľade zaujal názor, že by bolo zvlášť nespravodlivé nepriznať uvedenú škodu vzhľadom na nespornosť toho, že medzi žalobcom ako poškodeným (a v trestnom konaní obvineným), teda klientom a jeho právnou zástupkyňou neprebehla účtovná operácia spočívajúca v tom, že žalobca by škodu formálne zaplatil a jeho obhajkyňa by prijala odmenu za právne služby. Išlo by len o účtovný záznam, pretože by išlo o prevod prostriedkov z bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu a jeho právnej zástupkyne do BSM žalobcu a jeho právnej zástupkyne. To znamená, že právna podstata týchto prostriedkov by sa nezmenila a nezmenil by na tom nič ani predmetný účtovný záznam. Nepochybným v spore bolo, že úkony právnej pomoci poskytnuté boli a podľa názoru okresného súdu by bolo nespravodlivé, aby bol žalobca postihnutý za to, že si zvolil ako obhajkyňu svoju vlastnú manželku, „pretože v úbytku v zmysle, že za poskytnuté právne služby zaplatené nebolo, nepochybné došlo, čo sa týka predmetného majetku BSM.“

6. K žalobcom uplatnenej náhrade nemajetkovej ujmy prvoinštančný súd poukázal na ust. § 17 ods. 1 až 3 zákona č. 514/2003 Z. z. a uzavrel, že v prejednávacom prípade by samotné konštatovanie porušenia práva nebolo dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu vzniknutú u žalobcu. Na základe jeho výsluchu, dcéry M. M. a svedka I.. C. U. dospel k záveru o potrebe priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. V tomto ohľade poukázal na skutočnosť, že trestné stíhanie žalobcu trvalo celkovo 823 dní a že bol stíhaný z dvoch skutkov. Trestné stíhanie ovplyvnilo osobný a pracovný život žalobcu, kedy frustráciu z trestného stíhania prenášal aj na ostatných členov svojej rodiny, čo narušovalo vzťahy v rodine a ovplyvňovalo jeho osobný život. Došlo k narušeniu vzťahu medzi žalobcom a jeho dcérou, tak isto medzi žalobcom a jeho manželkou, ktorá bola súčasne aj jeho zamestnávateľkou. Žalobca pracoval v jej advokátskej kancelárii, popritom študoval na právnickej fakulte so zámerom venovať sa neskôr advokácii a trestné stíhanie v ňom vyvolávalo neistotu, pretože žiadny trestný čin nespáchal a ak by trestné stíhanie nebolo zastavené, nemohol by sa po ukončení školy uplatniť v advokácii a ani v inom právnickom povolání. Žalobca v tom čase v dôsledku nesústredenosti nedosahoval potrebné pracovné výkony. Okresný súd ešte dodal, že po skončení trestného stíhania nepriaznivé následky v pracovnom a

osobnom živote žalobcu neboli preukázané a ani samotný žalobca tieto následky po skončení trestného stíhania neuvádzal ani si neuplatňoval nemajetkovú ujmu za takéto následky. Prihliadajúc na uvedené preto zaviazal žalovanú na úhradu nemajetkovej ujmy žalobcovi v sume 2.700,- Eur vychádzajúc z premisy, že adekvátnou je v danom prípade kompenzácia na úrovni 100,- Eur za jeden mesiac trestného stíhania, ktoré u žalobcu trvalo 27 mesiacov. V dôsledku nepreukázania iných zásahov do ostatných oblastí života žalobcu okresný súd žalobu v prevyšujúcej časti zamietol a lehotu na plnenie stanovil na 30 dní od právoplatnosti rozsudku vzhľadom na žalovanou deklarovанú nutnosť technického zabezpečenia splnenia uloženej povinnosti.

7. O náhrade trov konania rozhodol okresný súd podľa ust. § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a nepriznal stranám nárok na náhradu trov konania vzhľadom na pomerný úspech žalobcu aj žalovanej na úrovni 50 % : 50 %, lebo žalobcovi bola prisúdená čiastka 7.307,75 Eur z celkovo žalovanej sumy 14.607,75 Eur.

8. V zákonnej lehote podali proti rozsudku obe strany, tak žalobca, ako aj žalovaná.

9. Žalobca odvolaním napadol výrok rozsudku okresného súdu o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti (II. výrok) a tiež výrok o trovách konania (III. výrok). Navrhol rozsudok zmeniť tak, že mu bude prisúdená náhrada nemajetkovej ujmy v celkovej výške 10.000,- Eur a tiež plná náhrada trov konania.

10. Vyčítal prvoinštančnému súdu, že na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a že svoje rozhodnutie založil na nesprávnom právnom posúdení veci. Označil za nepresvedčivú argumentáciu súdu, ktorý bral do úvahy len následky nastalé u neho počas trestného stíhania a ktorý nesprávne uviedol, že predpokladom priznania práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je následok zásahu v značnej miere znižujúci dôstojnosť alebo vážnosť fyzickej osoby. Žalobca zdôraznil, že hoci bol obvinený z trestného činu, za ktorý mu kvôli trestnej sadzbe hrozil nepodmienečný trest odňatia slobody a že dovtedy viedol bezúhonný život, pričom v dôsledku trestného stíhania bolo jeho pracovné uplatnenie v advokácii ohrozené, resp. až vylúčené, tieto okolnosti vo výške priznanej nemajetkovej ujmy odraz nenašli. Ohľadne výroku o trovách konania potom žalobca namietal, že v zmysle ust. § 255 CSP mu mala byť okresným súdom priznaná plná náhrada trov konania, lebo takýto prístup je možný aj v prípade čiastočného neúspechu, ak výška prisúdeného nároku závisela od úvahy súdu.

11. Žalovaná vo svojom odvolaní smerujúcom proti žalobe vyhovujúcemu výroku (I. výrok) žiadala rozsudok v tejto časti zmeniť, žalobu v tejto časti zamietnuť a priznať jej plnú náhradu trov konania.

12. Odvolacie námietky žalovanej spočívali v nasledovnom:

- v zmysle ust. § 4 ods. 1 písm. b) zákona č. 514/2003 Z. z. mala za žalovanú Slovenskú republiku konať Generálna prokuratúra SR a nie Ministerstvo vnútra SR, pretože uvedené ustanovenie vyžaduje kumulatívne splnenie ním určených podmienok a nesplnenie čo len jednej z nich vylučuje konanie ministerstva vnútra za žalovanú,
- uznesenia o vznesení obvinení zo dňa 08. 07. 2011 nemožno považovať za nezákonné rozhodnutia, pretože neboli dozorujúcim prokurátorom zrušené z dôvodu nezákonnosti,
- žalobca nepreukázal vznik škody spočívajúcej v trovách právneho zastúpenia a nákladoch na PHM, lebo sám vo svojej výpovedi potvrdil, že svojej právnej zástupkyňi vyúčtované trovy neuhradil a rovnako neuhradil ani žalované náklady na pohonné hmoty. V dôsledku toho nedošlo k žiadnemu zmenšeniu majetku žalobcu. V prípade škodovej udalosti môže poškodený požadovať náhradu škody iba v rozsahu zodpovedajúcom ujme, ktorá nastala v jeho majetkovej sfére, teda priznáva sa len skutočná škoda, t. j. o čo sa majetok poškodeného zmenšil. K reálnemu zmenšeniu majetku žalobcu a ani jeho majetku v rámci BSM nedošlo, nakoľko tieto náklady nezaplatil.
- nebolo správnym priznávať žalobcovi peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy, keďže nebola preukázaná do značnej miery znížená dôstojnosť a vážnosť osobnosti žalobcu v súvislosti s trestným stíhaním. Zásah do sféry osobnosti žalobcu teda nebol takej intenzity, že by odôvodňoval priznanie peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy, podľa žalovanej bolo postačujúcim konštatovanie porušenia práva. Navyše okresný súd výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy riadne nezdôvodnil.

13. Žalovaná následne vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu súhlasila s okresným súdom, že z dokazovania vyplynulo, že po skončení trestného stíhania žalobcu došlo k náprave vzťahov v jeho rodine i práci, pričom v odvolaní žalobca len opakuje argumentáciu použitú pred prvoinštančným súdom, ktorý sa s ňou už vysporiadal.

14. Ďalšie vyjadrenia sporové strany v rámci odvolacieho konania nepodali.

15. Krajský súd, ako súd odvolací (§ 34 CSP), prejednal odvolanie žalobcu aj žalovanej viazaný ich rozsahom a dôvodmi v zmysle ust. § 379 a § 380 CSP, bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario a napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v prvom výroku čiastočne zmenil podľa § 388 CSP, pretože neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 387 CSP), ani na jeho zrušenie (§ 389 CSP) a podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil jednak čiastočne v prvom výroku ohľadne priznanej nemajetkovej ujmy v sume 2.700,- Eur a jednak aj v druhom výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a v treťom (závislom) výroku o náhrade trov konania.

16. Odvolací súd konštatuje, že okresný súd správne prisúdil žalobcom uplatňovanú škodu z titulu ceny ním objednaného znaleckého posudku, ktorú uhradil v sume 1.402,28 Eur, správne tiež priznal žalobcovi škodu v sume 901,49 Eur za náklady vynaložené na dopravu na úkony trestného konania a tiež opodstatnene a správne považoval za potrebné kompenzovať žalobcovi následky trestného stíhania (vzhľadom na spôsob jeho ukončenia) peňažnou formou, a to v rozsahu sumy 2.700,- Eur. V týchto častiach je rozhodnutie vecne správne po skutkovej i právnej stránke. Jedine pri priznanej náhrade trov právneho zastúpenia v čiastke 2.303,98 Eur prvoinštančný súd vec nesprávne právne posúdil a toto odvolací súd napravil zmenou jeho rozhodnutia takým spôsobom, že žalobu ohľadne tejto žalobcom uplatňovanej položky zamietol, pretože žalovaná dôvodne namietala, že v tomto rozsahu žalobcovi škoda nevznikla.

17. V prejednávanej veci bolo predmetom posúdenia, či žalovaná Slovenská republika zodpovedá (a ak áno, v akom rozsahu) za náklady vynaložené žalobcom v súvislosti s voči nemu vedeným trestným stíhaním, ktoré bolo následne zastavené, resp. či je daná zodpovednosť žalovanej za žalobcom tvrdenú ujmu v jeho osobnostnej sfére, ktorú ujmu by bolo potrebné kompenzovať peniazmi.

18. Z procesného hľadiska odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že ust. § 4 ods. 1 písm. b) bod 1. zákona č. 514/2003 Z. z. určuje, že vo veci náhrady škody koná v mene štátu Ministerstvo vnútra SR, ak v trestnom konaní škodu spôsobil vyšetrovateľ Policajného zboru a prokurátor nezamietol sťažnosť proti uzneseniu vyšetrovateľa Policajného zboru a nepodal v trestnej veci obžalobu príslušnému súdu. Z uvedeného vyplýva, že ministerstvo vnútra v prípade náhrady škody nekoná za štát vtedy, ak v trestnom konaní prokurátor zamietol sťažnosť voči uzneseniu a podal v danej trestnej veci obžalobu. Odvolací súd tu súhlasí so žalovanou, že len v prípade kumulatívneho naplnenia oboch podmienok (nezamietnutie sťažnosti a nepodanie obžaloby) koná za štát ministerstvo vnútra, pretože v prípade nezamietnutia sťažnosti proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia, inak povedané v prípade vyhovenia sťažnosti prokurátorom proti uzneseniu o vznesení obvinenia, neprichádza do úvahy ani podanie obžaloby prokurátorom (podľa § 234 Trestného poriadku možno totiž obžalobu podať len voči obvinenému) a preto v takom prípade má za štát konať ministerstvo vnútra. Ak ale ako tomu bolo aj v súdnej veci, prokurátor obe sťažnosti žalobcu voči oboj uzneseniam o vznesení obvinenia síce zamietol ale následne obžalobu nepodal, neboli naplnené kumulatívne podmienky ust. § 4 ods. 1 písm. b) bod 1. zákona č. 514/2003 Z. z. na to, aby za štát konalo ministerstvo vnútra, ale v tejto súdnej veci by za iných okolností mala za štát konať Generálna prokuratúra SR podľa ust. § 4 ods. 1 písm. f) cit. zákona. Podľa odvolacieho súdu si tu okresný súd nesprávne vyložil záver obsiahnutý v ním spomínanom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/289/2014, čo ale vzhľadom na skutkový stav v tejto veci nemalo vplyv na (ne)správnosť napadnutého rozhodnutia. V súdnej veci bol totiž stav taký, že žalobca sa pôvodne so žiadosťou o predbežné prerokovanie svojich nárokov (ust. § 15 a nasl. cit. zákona) obrátil najskôr správne podľa odvolacieho súdu na Generálnu prokuratúru SR v zmysle ust. § 4 ods. 1 písm. f) zákona č. 514/2003 Z. z., ktorá ale jeho žiadosť postúpila Ministerstvu vnútra SR a toto predmetnú žiadosť žalobcu prejednálo a vecne vybavilo s odpoveďou o neuspokojení uplatnených nárokov. Za tohto stavu potom ust. § 4 ods. 1 písm. m) zákona č. 514/2003 Z. z. určuje, že vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 1, koná v mene štátu orgán príslušný podľa písmen a) až l), u ktorého bola podaná žiadosť na predbežné prerokovanie nároku (§ 15), ak ku škode došlo v oblasti verejnej moci, ktorá patrí do pôsobnosti viacerých orgánov verejnej moci a ak

žiadosť bola podaná na viacerých príslušných orgánoch, koná v mene štátu ten orgán, ktorý vo veci začal konať ako prvý. Preto ak Generálna prokuratúra SR (do ktorej pôsobnosti takisto trestné konanie patrí) žiadosť žalobcu postúpila Ministerstvu vnútra SR (ktoré ma tiež vo svojej pôsobnosti trestné konanie) a toto ju vecne vybavilo, t. j. začalo konať o nej ako prvý z orgánov, tak by bolo nelogickým trvať na tom, aby následne za štát v súdnom konaní ohľadne už raz prejednaného nároku konal orgán iný než ten, ktorý sa ním meritórne zaoberal. Preto odvolací súd považoval za správne, že okresný súd v tomto spore konal so žalovanou Slovenskou republikou konajúcou Ministerstvom vnútra SR.

19. Ohľadne podstaty veci potom odvolací súd v prvom rade uvádza, že okresný súd správne vychádzal z jednotlivých ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý upravuje zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci jeho orgánmi. Označený zákon v ust. § 3 ods. 1 písm. a) určuje, že štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím.

20. V zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. sa štát svojej zodpovednosti za škodu nemôže zbaviť, čím sa završuje právna úprava tejto zodpovednosti ako zodpovednosti objektívneho charakteru (bez ohľadu na zavinenie) s absolútnou povahou (bez možnosti liberácie). Objektívna zodpovednosť sa niekedy označuje aj ako zodpovednosť za výsledok. Podľa ust. § 25 ods. 1 cit. zákona tiež platí, že ak § 26 neurčuje inak, právne vzťahy vrátane predbežného prerokovania nároku podľa tohto zákona sa spravujú Občianskym zákonníkom.

21. Právna teória i súdna prax potom zhodne z ust. § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. vyvodzujú, že na vznik zodpovednosti štátu (Slovenskej republiky) za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím sa vyžaduje kumulatívne (súčasné) splnenie troch podmienok: 1. nezákonné rozhodnutie, 2. vznik škody ako peniazmi vyčísliteľnej majetkovej ujmy na strane dotknutého subjektu a 3. príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody.

22. Ustanovenie § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. určuje, že právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím má účastník konania, ktorému vznikla škoda v dôsledku rozhodnutia vydaného v tomto konaní. Podľa § 6 ods. 1 cit. zákona platí, že ak tento zákon neustanovuje inak, právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím možno uplatniť iba vtedy, ak právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, bolo zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom. Súd, ktorý rozhoduje o náhrade škody, je viazaný rozhodnutím tohto orgánu. Podľa § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. zasa platí, že právo podľa odseku 1 možno priznať iba vtedy, ak poškodený podal proti nezákonnému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok podľa osobitných predpisov. Splnenie tejto podmienky sa nevyžaduje, ak ide o prípady hodné osobitného zreteľa.

23. V tomto smere je teda podmienkou zodpovednosti štátu zmena alebo zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola škoda spôsobená. V prípade právoplatného zastavenia trestného stíhania, resp. oslobodenia spod obžaloby je situácia špecifická v tom, že podľa Trestného poriadku (zákon č. 301/2005 Z. z.) už nenasleduje ďalší proces, ktorého výsledkom by bolo výslovné zrušenie uznesenia, ktorým bolo stíhanej osobe vznesené obvinenie. Pokiaľ potom zmyslu právnej úpravy má zodpovedať z čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky vyplývajúca zásada, že každá majetková ujma spôsobená nezákonným zásahom štátu má byť odčinená, rovnaký význam ako zrušenie právoplatného uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť má tiež zastavenie trestného stíhania, resp. oslobodenie spod obžaloby z dôvodu, že nebolo dokázané, že skutok spáchal obžalovaný. Tým je totiž zároveň nepriamo konštatované, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané v rozpore so zákonom - nezákonne.

24. Judikatúra vzťahujúca sa ešte k predchádzajúcej právnej úprave zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zákone č. 58/1969 Zb. pritom už v minulosti dovodila, že ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený, má pri splnení ďalších podmienok zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia (viď R 35/1991, R 70/1994). Tieto závery sú aplikovateľné aj na v súčasnosti platnú právnu úpravu v zákone č. 514/2003 Z. z., pretože táto právna úprava stojí na rovnakých základných zásadách ako predchádzajúca a boli potvrdené vo vzťahu k aktuálne platnej právnej úprave zákona č. 514/2003 Z. z. napríklad rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4MCdo/15/2009 (R 37/2014) alebo sp. zn. 1Cdo/167/2016.

25. V tejto súvislosti odvolací súd vo vzťahu k odvolacím námietkam žalovanej zdôrazňuje, že sa jedná o objektívnu zodpovednosť štátu za škodu, t. j. rozhodujúcim kritériom posúdenia zákonnosti vznesenia obvinenia je neskorší výsledok trestného stíhania, kedy zastavenie trestného stíhania (a rovnako aj oslobodenie spod obžaloby) ukazuje, že podozrenie zo spáchania trestného činu sa nepotvrdilo a vyšla tak najavo nezákonnosť rozhodnutia o vznesení obvinenia, resp. nie je rozhodné ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie ale to, či sa toto podozrenie v trestnom konaní aj potvrdilo. V podmienkach materiálneho právneho štátu musí totiž štát niesť (objektívnu) zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorým priamo zasiahli do základných práv jednotlivca (pozri napr. už spomínané rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4MCdo/15/2009), pričom podstata nároku na náhradu škody sa v týchto prípadoch neviaže na (ne)správnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní pri začatí trestného stíhania ale na samotný výsledok trestného stíhania (viď obdobne aj Ústavný súd SR v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 25/2011).

26. Týmto výkladom nijak nedochádza k popretiu možnosti štátu viesť trestné stíhanie proti konkrétnej osobe ani sa neobmedzuje legitímne právo štátu odhaľovať trestnú činnosť a viesť trestné stíhanie proti osobe, ktorá je dôvodne podozrivá, že sa trestnej činnosti dopustila (ako sa to snažila prezentovať žalovaná). Naopak, najvyššie súdne inštancie sa vo svojich rozhodnutiach s týmto argumentom vysporiadali konštatovaním, že štát má právo a súčasne povinnosť odhaľovať trestné činy a viesť trestné stíhanie voči osobám podozrivým z ich spáchania, ale právny názor, podľa ktorého je štát povinný odškodniť škodu vzniknutú jednotlivcovi, proti ktorému bolo vedené trestné stíhanie ako proti obvinenému, ak sa podozrenie voči nemu nepotvrdilo len odzrkadľuje objektívny charakter zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Štát teda za konanie svojich orgánov zodpovedá, aj keď z ich strany ku žiadnemu subjektívnemu pochybeniu nedošlo a to s ohľadom na výsledok ich činnosti. Práve preto ide o tú spomínanú zodpovednosť štátu „za výsledok“.

27. Ak potom žalovaná v odvolaní na strane 4 cituje výňatok z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5MCdo/7/2010, 5MCdo/18/2010, po prvé ide o citáciu vytrhnutú z kontextu celého rozhodnutia a po druhé, označené rozhodnutie na tento súdený prípad nedopadá, pretože najvyšší súd riešil otázku spojitosti trestného stíhania s neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. OZ a nie otázku posudzovania (ne)zákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia v súvislosti s uplatňovanou náhradou škody. Rovnako tak neboli namieste ani odkazy žalovanej ešte v prvoinštančnom konaní na rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 548/2012 zo dňa 27. 11. 2012 (v ktorom bola skúmaná ústavnosť rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/251/2010), pretože ústavný súd v danej veci rozhodnutie krajského súdu preskúmaval len z hľadiska jeho odôvodnenosti a toho, či sa nejedná o rozhodnutie arbitrárne a uviedol, že postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľky nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Čiže ani uvedené rozhodnutie nie je judikatórnym posunom, či prelomom v problematike posudzovania (ne)zákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia v rámci trestného stíhania, v ktorom sa podozrenie zo spáchania trestného činu obvinenou osobou následne nepotvrdilo.

28. Odvolací súd preto nemal žiaden dôvod odkloniť sa od dlhodobou zaužívanej judikačnej praxe, ktorej podstatu už vyjadril vyššie. Trestné stíhanie žalobcu bolo zastavené uznesením Okresnej prokuratúry Zvolen zo dňa 18. 09. 2013, pretože bolo dokázané, že skutok nespáchal a tým bola z hľadiska ust. § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. preukázaná existencia nezákonného rozhodnutia - dvoch uznesení o vznesení obvinenia žalobcovi zo dňa 08. 07. 2011, ktoré teda nemali byť vydané. Opätovne odvolací súd opakuje, že štát tu zodpovedá za výsledok.

29. Čo sa týka spôsobu a rozsahu náhrady škody, podľa § 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. platí, že sa uhrádza skutočná škoda a ušlý zisk (ak osobitný zákon neustanovuje inak) a ďalej z ust. § 18 ods. 1 a 3 cit. zákona vyplýva, že náhrada škody zahŕňa aj náhradu účelne vynaložených trov konania, ktoré poškodenému vznikli v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie a v konaní, v ktorom bolo rozhodnutie zrušené (alebo trestné stíhanie zastavené - ako tu zákon výslovne uvádza). Súčasťou trov konania sú aj trovy právneho zastúpenia.

30. Pokiaľ ide o pojem skutočnej škody používaný v ust. § 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., treba vychádzať (vzhľadom na ust. § 25 ods. 1 cit. zákona) z tradičného občianskoprávneho chápania tohto pojmu ako majetkovej ujmy, ktorá spočíva v zmenšení majetku poškodeného. Ide v podstate o rozdiel v hodnote majetku poškodeného pred spôsobením škody a po spôsobiť škody. Tento rozdiel v hodnote

majetku treba nahradiť. Pod pojem skutočnej škody treba zahrnúť aj ujmu, ktorá vznikla poškodenému tým, že bol nútený vynaložiť určité náklady.

31. V prejednávanej veci žalobca jednoznačne preukázal (a to žalovaná ani nerozporovala) doloženým vyúčtovaním a dokladom o úhrade zaplattenie sumy 1.402,28 Eur za vypracovanie znaleckého posudku č. 9/2012, ktorý potom podľa obsahu uznesenia o zastavení trestného stíhania bol podstatným podkladom pre takýto postup v trestnom konaní. Rovnako tak nebolo zo strany žalovanej namietané, že žalobca sa zúčastnil (aj s obhajcom) na jednotlivých procesných úkonoch trestného konania realizovaných vo Zvolene a v Trenčíne (popísané sú v bode 54. odôvodnenia napadnutého rozsudku) dochádzajúc tam z miesta bydliska, ktorým je mesto Košice. O týchto cestovných výdavkoch doložil osvedčenie o evidencii motorového vozidla a prehľad cien PHM v danom období. Hoc je potom pravdou, že dôkazy o úhrade („pokladničné bloky“) PHM žalobca nepredložil, odvolací súd si nemyslí, že by tým neunesol dôkazné bremeno o tom, že takéto náklady skutočne mal - jednoducho, ak na daných úkonoch trestného konania bol, prepraviť sa na ne reálne musel a z tohto hľadiska nebola dostatočnou obrana žalovanej, ktorá v zásade tento nárok odmietala len s tým, že nebol doložený doklad o úhrade. Odvolací súd teda vynaloženie tak sumy 1.402,28 Eur za znalecký posudok, ako aj sumy 901,49 Eur ako cestovné náklady považoval za žalobcom vynaložené, išlo o skutočnú škodu vzniknutú práve v príčinnej súvislosti s trestným stíhaním. Preto v tomto rozsahu, t. j. ohľadne sumy 2.303,77 Eur potvrdil rozsudok okresného súdu pokiaľ ide o priznanú náhradu škody, za ktorú zodpovedá žalovaná v dôsledku nezákonného rozhodnutia.

32. Je však pravdou, že pokiaľ ide o žalovanú škodu z titulu trov právneho zastúpenia (§ 18 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z.), tak aj sám žalobca potvrdil, že tieto neuhrádzal. Je to pritom viac než logickým, keďže ho v trestnom konaní zastupovala jeho manželka ako obhajkyňa (advokátka). Ide skutočne o špecifický prípad ako uviedol okresný súd, ale toto špecifikum nebolo možné riešiť spôsobom aký zvolil. Odvolací súd tu súhlasí so žalovanou, že ak žalobcovi vznikla povinnosť úhrady trov právneho zastúpenia, tak existenciu takejto svojej povinnosti nepreukázal a túto nebolo možné redukovat' len na to, že by aj tak išlo len o určitú formálnu účtovnú operáciu („doslova z vrecka do vrecka“). Práve účtovná operácia (s ktorou sa spájajú minimálne určité daňové povinnosti) by bola dôkazom o tom, že škodu tohto druhu žalobca utrpel a že teda trovy právneho zastúpenia uhradil, resp. takýto záväzok mu aspoň už vznikol. Nič také však v spore preukázané ani tvrdené nebolo a nebolo to možné obísť, resp. ospravedlniť poukazom na ust. § 143 až 145 OZ. Tieto ustanovenia aplikované okresným súdom v danom prípade neboli vôbec použiteľné. Hoc teda úkony právnej služby poskytnuté žalobcovi boli (zo strany jeho manželky), k úbytku v jeho majetkovej sfére ani vo sfére jeho BSM v dôsledku zastupovania manželkou v trestnom konaní nedošlo. Prijmúc vysvetlenie okresného súdu by vlastne nebol žalobca odškodnený za to, o čo mal byť kvôli trestnému stíhaniu ukrátený, ale by mu bolo kompenzované to, o čo vôbec neprišiel. Odvolací súd potom už len záverom vyslovuje logicky sa natískajúcu domnienku, že manželka zastupovala žalobcu v trestnom konaní bezodplatne. Preto v tomto smere odvolací súd ohľadne priznanej sumy 2.303,98 Eur rozsudok okresného súdu zmenil podľa § 388 CSP a žalobu v tejto časti ako nedôvodnú zamietol.

33. Pokiaľ sa týka žalobcom uplatňovanej náhrady nemajetkovej ujmy, okresný súd v tomto smere vykonal dostatočné (stranami navrhované) dokazovanie a správne vychádzal aj z ust. § 17 ods. 2 a 3 zákona č. 514/2003 Z. z., ktoré správne aplikoval na skutkový stav veci. Okresný súd priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v sume 2.700,- Eur žalobcovi presvedčivo a preskúmateľne odôvodnil, rešpektoval kritériá vyplývajúce z ust. § 17 ods. 3 cit. zákona pre posudzovanie takéhoto nároku a vzhľadom na okolnosti prípadu v adekvátnej sume priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy. Odvolací súd odkazuje na odseky 56. až 59. odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, ktoré predstavujú správne a pochopiteľné vysvetlenie úvah okresného súdu, s ktorými sa odvolací súd stotožňuje.

34. Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie, že samotné konštatovanie porušenia práv žalobcu nebolo možné považovať za dostatočné vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci a že ujmu žalobcu nemožno odčiniť inak ako poskytnutím náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Dlhotrvajúce trestné stíhanie aj podľa odvolacieho súdu nebolo primerané a spravodlivé „vybaviť“ len deklaráciou o porušení práv (či inou, nepeňažnou formou kompenzácie).

35. Pokiaľ ide o kritériá určené v ust. § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. tieto sú v zásade prebraťím judikatúrou formulovaných okolností, ktoré je potrebné zohľadňovať aj pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy podľa ust. § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Preto aj judikatúra vzťahujúca sa

k tejto problematike ochrany osobnosti je použiteľnou na účely rozhodovania o náhrade nemajetkovej ujmy podľa osobitného zákona č. 514/2003 Z. z.

36. V týchto súvislostiach odvolací súd poukazuje na (stále aktuálne) východiská formulované ohľadne tejto problematiky Najvyšším súdom SR v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/15/2003, podľa ktorého pri vyjadrení miery, akou bola znížená dôstojnosť alebo vážnosť osoby v spoločnosti treba vychádzať z následnej reakcie, ktorú zásah vyvolal v rodinnom, pracovnom, či inom prostredí fyzickej osoby. Toto treba zisťovať dokazovaním a posúdiť na základe zistenia a vyhodnotenia tejto reakcie a iba vtedy, ak sa preukáže reakcia svedčiaca o znížení dôstojnosti alebo vážnosti fyzickej osoby v značnej miere v zmysle § 13 ods. 2 OZ, môže jej byť subsidiárne priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch. Preto nebola dôvodnou odvolacia argumentácia žalobcu, že predpokladom priznania práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch nie je následok zásahu v značnej miere znižujúci dôstojnosť alebo vážnosť fyzickej osoby. Okresný súd správne prihladol len na následky tvrdené žalobcom, ktoré u neho existovali do skončenia trestného stíhania a keď iné ani netvrdil, tak ich evidentne okresný súd do úvahy brať nemohol. Preukázané a tvrdené boli žalobcom len také následky, ktoré nemali presah a dosah aj po skončení trestného stíhania s tým, že podľa odvolacieho súdu okresný súd priznaním nemajetkovej ujmy v sume 2.700,- Eur neprehliadol žiaden relevantný aspekt tvrdený žalobcom (bezúhonnosť, hroziaci nepodmienečný trest, vplyv stíhania na budúce pracovné uplatnenie). Jednoducho zhrnuté, rozhodnutie zapadá do toho, že iba závažná ujma odôvodňuje priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch a za takú je považovaná ujma, ktorú by z objektívneho hľadiska a nie z hľadiska subjektívnych pocitov dotknutého vzhľadom na okolnosti a intenzitu zásahu, jeho dopad a dôsledky a jeho trvanie považovala za značnú každá iná fyzická osoba v danom mieste a čase a v tej istej situácii, spoločenskom postavení, atď. (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/81/2011). Preto v tejto časti odvolací súd napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP.

37. Za správny považoval odvolací súd aj výrok rozhodnutia okresného súdu o tom, že žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania. Je síce pravdou, že právna teória a aj judikatúra dovodzujú z ust. § 255 ods. 1 a 2 CSP v spojení s čl. 4 ods. 1 Základných princípov CSP pripúšťa priznanie plnej náhrady trov konania v prípade, ak výška priznaného nároku je závislá na úvahe súdu. Podľa odvolacieho súdu ale nemá ísť o automatický princíp, lebo inak by ho zákonodarca zakotvil výslovnou úpravou priamo do zákonného textu, ako tomu bolo ešte v minulosti v Občianskom súdnom poriadku. Okresný súd preto správne rozhodol o trovách konania zohľadniac pomerný úspech strán sporu, ktorý bol u oboch porovnateľný a správne okresným súdom numericky vyjadrený. Ani odvolací súd nenašiel potom okrem vyššie uvedeného argumentu ešte ďalší podstatnejší dôvod na to, aby v trovách konania zohľadnil, že žalobca mal určitú predstavu o výške nemajetkovej ujmy a okresný súd sa s jeho náhľadom nestotožnil. Odvolací súd tak potvrdil výrok okresného súdu o trovách konania.

38. Pri rozhodovaní o trovách odvolacieho konania vychádzal odvolací súd z ust. § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 2 CSP. V tomto prípade bol v odvolacom konaní žalobca neúspešný, čiastočne úspešná bola len žalovaná (ohľadne zmeny rozsudku vo vzťahu k prv priznaným trovám právneho zastúpenia) a teda úspech žalovanej je prevažujúci. Pretože však žalovaná náhradu trov ohľadne odvolacieho konania neuplatnila (ani zo spisu odvolací súd nezistil, že by jej v odvolacom konaní nejaké konkrétne trovy vznikli), odvolací súd vyslovil, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

39. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako súdu odvolacieho, pomerom hlasov 3 : 0.

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako súdu odvolacieho, pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je a proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania (§ 76 CMP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t.j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).